

Utrikesutskottets betänkande

1976/77:7

med anledning av motioner om bojkottåtgärder mot Chile

Motionerna

I *motionen 1975/76:208* av herr Hermansson m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer hos denna

1. att ställa sig positiv till en bojkott av Chilejuntan på alla plan,
2. att i internationella sammanhang aktivt verka för att inga krediter, lån eller några former av bistånd kommer Chilejuntan till godo förrän samtliga politiska fångar frigetts,
3. att inom den s. k. Parisklubben verka för att Chile inte beviljas några skuldlättnader förrän samtliga politiska fångar frigetts,
4. att framlägga förslag som stoppar svenska företags kapitalexport till Chile,

5. att i alla internationella sammanhang verka för en total bojkott av fascistjuntan i Chile enligt de rekommendationer som finns utarbetade i den chilenska landsorganisationen CUT:s solidaritetsplattform.

I *motionen 1975/76:464* av herr Granstedt m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla att regeringen aktivt verkar för en ekonomisk bojkott i FN:s regi mot militärjuntan i Chile.

Till stöd för yrkandena i motionen 208 anføres bl. a. att samtliga de partier som på sin tid ingick i president Allendes regering och den chilenska fackföreningsrörelsen CUT förespråkade internationella bojkottaktioner mot Chile. Även de båda fackliga världsorganisationerna FFI och FVF liksom andra organisationer och enskilda länder anges ha uttalat sig för en bojkott av den nuvarande juntaregimens Chile.

I motionen 464 framhålls bl. a. att svårigheterna att få en allmän uppslutning kring en bojkott av Chilejuntan naturligtvis är betydande men att detta icke bör hindra Sverige från att aktivt driva kravet på en FN-bojkott och söka nå så brett stöd härför som möjligt bland FN:s medlemsstater.

Bakgrund

Den svenska regeringen har vid flerfaldiga tillfällen sökt bidra till den internationella opinionsbildningen mot den chilenska militärjuntans omänskliga framfart. Den har vidare verkat för samordnade åtgärder inom FN:s ram för att bistå det chilenska förtryckets offer. Därutöver har vårt land och frivilliga svenska organisationer gjort avsevärda egna hjälpinsatser för flyktingar från Chile.

I utrikesminister Karin Söders anförande den 13 oktober i år inför FN:s generalförsamling framhölls Chile som ett aktuellt exempel på sådana länder där det förekommer tortyr och andra särskilt förkastliga former av kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Mera ingående har Chilefrågan därefter behandlats i generalförsamlingens tredje utskott, där den svenske FN-ambassadören i ett anförande den 12 november bl. a. fastslog att det politiska våldet i Chile har institutionaliserats och genomförs i ett system av förtryck, skändande av mänsklig värdighet och ringaktning för människoliv. Han framhöll vidare att det är en viktig uppgift för FN att garantera en bred internationell opinion till förmån för grundläggande mänskliga rättigheter i Chile. En resolution i ärendet, till vilken Sverige var medförslagsställare, har nyligen antagits av generalförsamlingen.

Möjligheterna att få till stånd en internationell ekonomisk bojkott av Chile dryftades i riksdagen vid ett par tillfällen i slutet av år 1975 (den 23 oktober resp. den 14 november) med anledning av frågor därom till dåvarande utrikesministern Sven Andersson. Denne framhöll då att beslut om tvingande bojkotter och sanktioner endast kan fattas av FN:s säkerhetsråd. För att sanktionsbeslut skall komma till stånd krävs inte endast majoritet inom rådet utan även att ingen av de fem permanenta rådsmedlemmarna inlägger sitt veto. En förutsättning för att rådet skall kunna besluta om sanktioner mot en stat är vidare att rådet konstaterar att det föreligger ett hot mot internationell fred och säkerhet. Det var regeringens bedömning då att förutsättningar saknades för att få till stånd beslut i säkerhetsrådet om FN-sanktioner mot Chile.

Utrikesminister Andersson underströk vidare att en isolerad svensk bojkottaktion, som t. ex. ginge ut på att avbryta all svensk handel med Chile, inte skulle innebära något avbräck för landet i fråga, som i stället lätt skulle kunna öka sin handel med andra länder. Dessutom skulle en ensidig statlig svensk aktion strida mot åtaganden i GATT-avtalet och andra internationella överenskommelser. Det väsentligaste motargumentet var dock att isolerade aktioner, som inte ger någon effekt, skulle kunna utmålas som en framgång för den åsyftade regimen och öka dess självförtroende och omedgörlighet. Regeringen skulle dock inte spara någon möda för att med andra medel även i fortsättningen ge aktiva bidrag till den internationella opinionsbildningen mot juntan i Chile som inte kan undgå att påverka utvecklingen där.

Utskottet

I båda de förevarande motionerna förespråkas svenska åtgärder till förmån för en internationell bojkott av Chile, som en manifestation mot den chilenska militärjuntans förtryck och förföljelse av egna medborgare.

Utskottet kan i huvudsak instämma i motionärernas omdömen om den brutalitet som kännetecknat den chilenska militärregimens kränkningar av

de mänskliga fri- och rättigheterna. Utskottet har tidigare vid ett par tillfällen (bl. a. i UU 1973:20 och UU 1974:5) haft anledning uttala sig härom, i samband med motionsyrkanden om bistånd till flyktingar och andra offer för den politiska förföljelsen i Chile, som pågått alltsedan statskuppen i september 1973.

Beträffande förutsättningarna för en internationell bojkott mot Chile har utskottet erfarit att samma bedömning som den ovan refererade alltjämt görs av den svenska regeringen.

Vad beträffar yrkandena i motionen 208, av innebörd att regeringen i internationella sammanhang aktivt bör verka för att inga krediter, lån eller några former av bistånd eller skuldlättnader beviljas Chile förrän samtliga politiska långar frigetts, konstaterar utskottet att detta är vad som redan sker. Sålunda har Sverige bl. a. inom Världsbanken motarbetat de lån till Chile som varit aktuella under senare år. Motsvarande har skett inom Valutafonden och den s. k. Parisklubben. Några krediter till Chile från Internationella utvecklingsfonden (IDA), vartill Sverige bidrar med biståndsmedel, har inte förekommit. Utskottet utgår från att denna politik kommer att fullföljas.

I motionen 208 föreslås vidare att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om stopp för svenska företags kapitalexport till Chile. Såvitt utskottet kunnat utröna föreligger hos svenska företag i nuvarande läge ingen vilja att göra nya investeringar i Chile. Frågan om ett uttryckligt förbud för svensk kapitalexport till stater som har fascistisk regim var den 9 mars i år föremål för en interpellationsdebatt i riksdagen. Dåvarande finansministern Gunnar Sträng erinrade i sitt svar om att Sverige traditionellt har hävdat uppfattningen att vårt land bör ta del i internationella ekonomiska sanktioner mot visst land eller vissa länder endast när FN:s säkerhetsråd har beslutat om sådana sanktioner. I enlighet härmed hade genom särskild svensk lagstiftning sanktioner beslutats i ett fall, nämligen år 1969 i fråga om Rhodesia. Oberoende av internationella aktioner var det emellertid enligt finansministern angeläget att av solidaritet med förtryckta folk motverka investeringar i vissa länder genom uppmaningar till företagen att avhålla sig från sådana.

När finansutskottet några veckor senare tog ställning (se FiU 1975/76:36) till motioner i vilka bl. a. påyrkats förbud, genom ändringar i den svenska valutalagen, mot investeringar i länder med fascistisk eller rasistisk regim, hänvisade finansutskottet med instämmande till finansministerns nyss refererade uttalande och avstyrkte motionerna. Riksdagen anslöt sig till samma uppfattning.

Utskottet finner det angeläget att Sverige, så länge det nuvarande förtrycket i Chile fortgår, också i fortsättningen inom FN och på andra håll verkar för att få till stånd en allt bredare internationell opinion däremot. Däri ingår givetvis stöd till alla realistiska förslag om åtgärder som innebär effektiva internationella påtryckningar på den nuvarande Chileregimen. Ut-

skottet anser däremot inte att ensidiga svenska säraktioner på det ekonomiska planet skulle få någon kännbar verkan.

Mot anförda bakgrund avstyrks motionerna 208 och 464.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1975/76:208 och 1975/76:464.

Stockholm den 30 november 1976

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herr Hernelius (m), fru Lewén-Eliasson (s), herr Adamsson (s), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Palm (s), Åberg (fp), Göransson (s), fru Jonäng (c), herr Hellström (s), fru Sundberg (m), herrar Ericson i Örebro (s), Korpås (c), fru Sigurdsen (s), herr Tarschys (fp) och fru Johansson i Nässjö (c).